

Riigi tegevus tippspordi toetamisel

Auditi teemad

1. Eesti spordisüsteemi tulemuslikkus (rahvusvahelise SPLISS-metoodika alusel)
2. Tippspordi toetuste jaotamine ja toetuste kasutamise kontroll (KUM, Kulka, HMN, EOK)

SPORDISÜSTEEMI TULEMUSLIKKUS

Sportlased on olnud edukad

Eesti oli 2010. aastal maailma spordiindeksi edetabelis (UK Sport, CIA - The World Factbook)

- **59. kohal** absoluutses medalipunktide arvestuses ja
- **15. kohal** arvestuses ühe miljoni inimese kohta.

SPLISS-metoodika (1)

- SPLISS (*Sport Policy Factors Leading to International Sporting Success*) metoodika põhineb kontseptsioonil spordisüsteemi üheksast sambast ehk valdkonnast, mis avaldavad mõju spordisüsteemi väljundile ehk kordaminekutele tippvõistlustel.
- Aastatel **2003–2007** korraldasid Belgia, Hollandi ja Suurbritannia uurijad katseuuringu, mille võrreldi Itaalia, Suurbritannia, Hollandi, Kanada, Norra ja Belgia (eraldi Flandria ja Valloonia) spordisüsteemi.
- Aastatel **2011–2012** korraldatakse varasemast uuringust saadud kogemusi kasutades 17 riigi spordisüsteeme võrdlev jätkuuring (Eesti, Soome, Rootsi, Taani, Hispaania, Põhja-lirimaa, Belgia (Flandria, Valloonia), Luksemburg, Holland, Portugal, Šveits, Austraalia, Brasiilia, Kanada, Lõuna-Korea, Jaapan, Singapur).

SPLISS-metoodika (2)

Spordisüsteemile hinnangu andmiseks vajaminevat teavet koguti neljas etapis:

- spordisüsteemi inventuur (214 küsimust),
- tippsportlaste küsitlus (61 küsimust),
- tipptreenerite küsitlus (62 küsimust),
- spordijuhtide küsitlus (56 küsimust).

SPLISS-metoodika (3)

Eestis küsitleti:

- 122 tippsportlast, vastas 82 (67%)
- 420 treenerit (4.-5. kategooria), vastas 190 (45%)
- 34 spordialaliidu juhti, vastas 17 (50%)

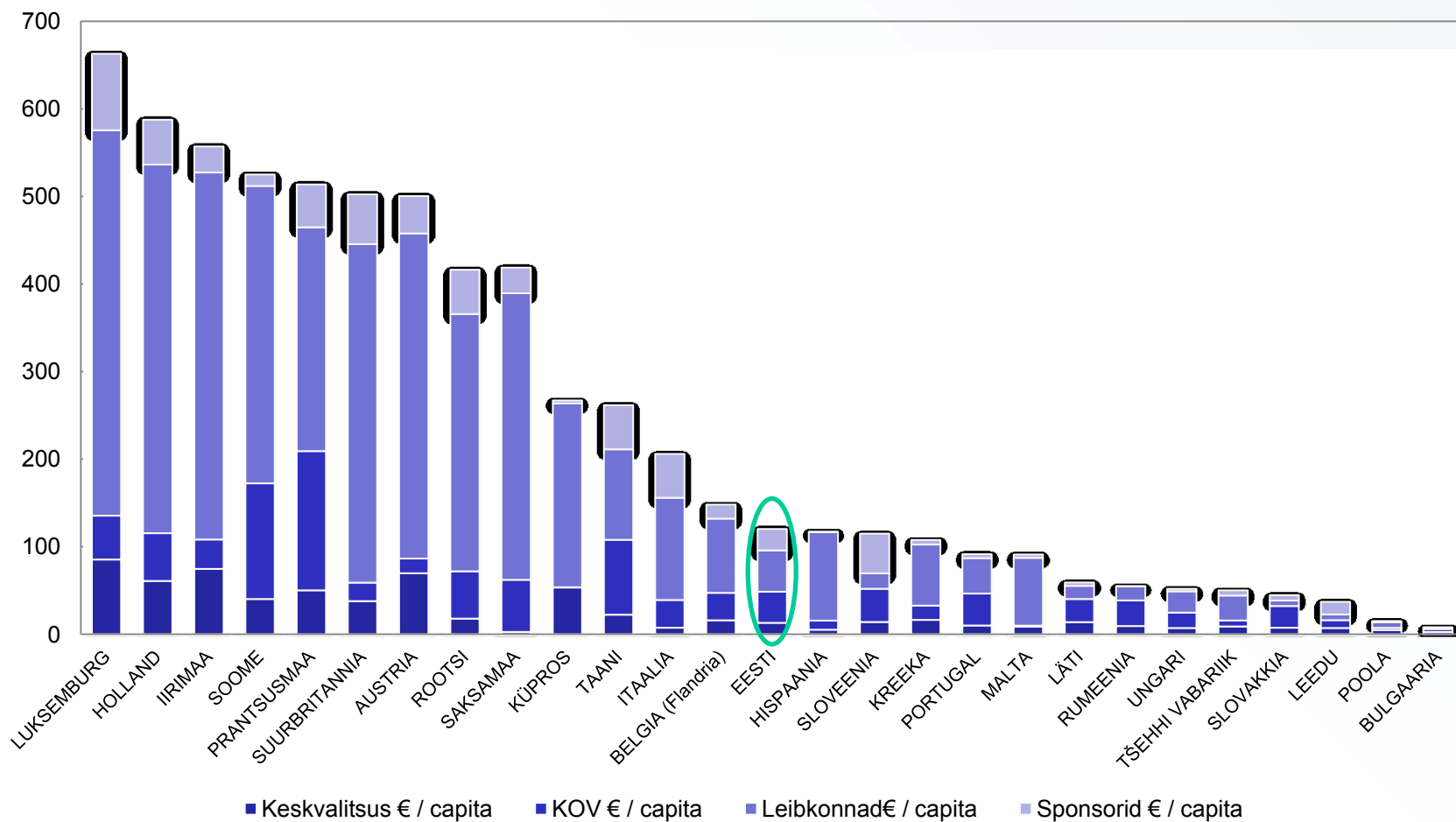
Tulemused: Eesti spordisüsteem ei paista millegi erilisega silma

Spordi rahastamine	
Spordipoliitika ja planeerimine (integreeritud juhtimine)	
Spordiga tegelemine rahva seas (liikumisharrastus)	
Talendiotsimise- ja arendamise süsteem	
Sportlaskarjääriaegne ja –järgne tugisüsteem	
Treeninguvahendid ja infrastruktuur	
Treenerite ettevalmistus ja arendamine	
Siseriiklik ja rahvusvaheline konkurents	
Teadus ja innovatsioon	

	väga hästi arenenud valdkond
	hästi arenenud valdkond
	keskmiselt arenenud valdkond
	vähe arenenud valdkond
	väga vähe või üldse mitte arenenud valdkond

*Rahastamisele antud hinnang põhineb võrdlusele SPLISS (*Sports Policy Factors Leading to International Sporting Success*) pilootuuringus osalenud riikidega (Holland, Belgia, Ühendkuningriik, Norra, Kanada, Itaalia)

Spordi rahastamine

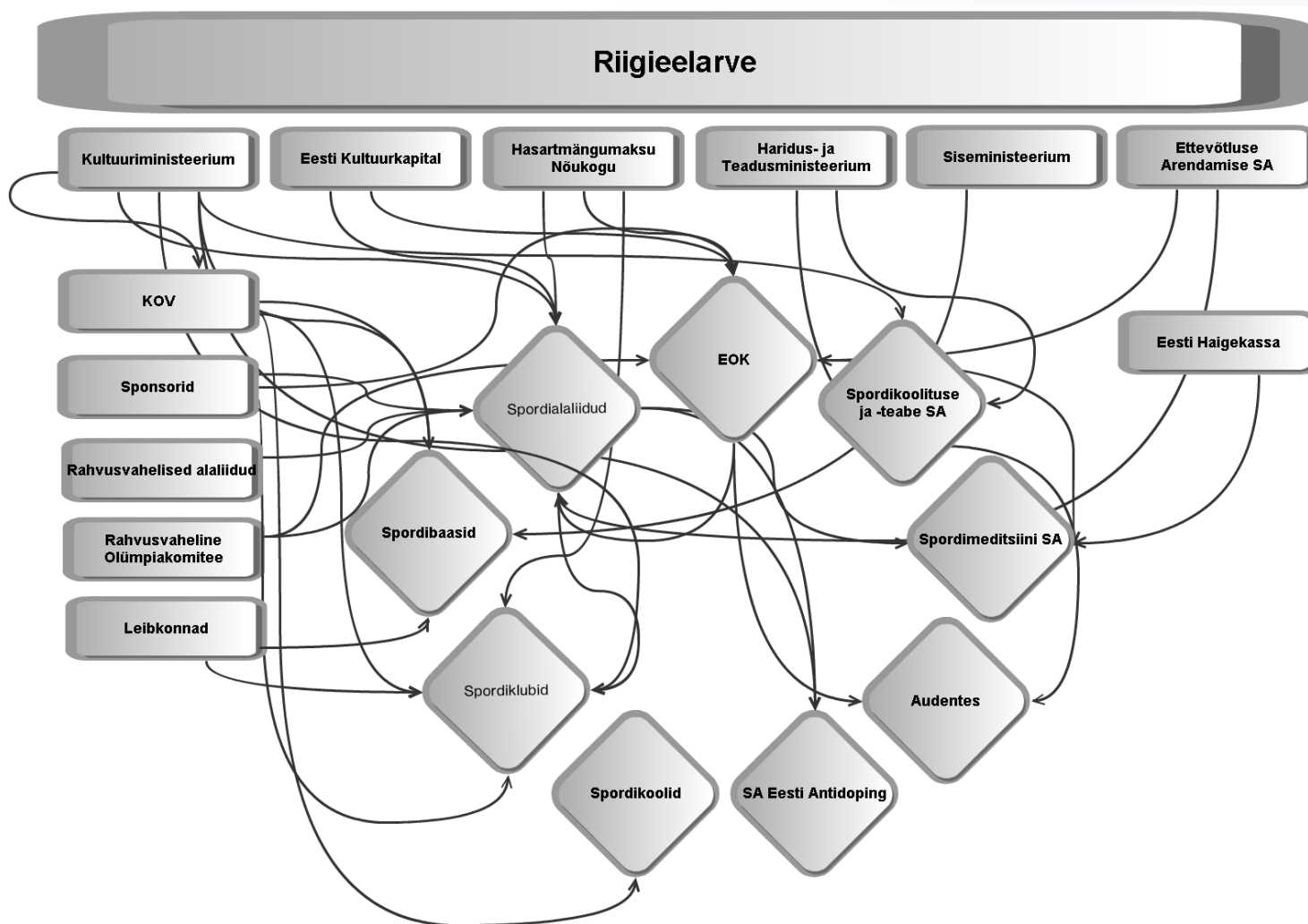

Peamised probleemid spordisüsteemis

- Treenerite tasustamine ja täiendkoolitus
- Andekatele noortele ei pöörata süstemaatiliselt tähelepanu
- Tugiteenuseid ei peeta piisavalt kättesaadavaks
- Kaasamine ei toimi
- Probleemid on tegelikult teada, aga reaalseid tegevusi siiani vähe

TOETUSTE JAGAMINE JA KONTROLL

Tippspordi rahastamise skeem

Toetuste jagamise süsteem

- Tippspordi toetamise selged eesmärgid on kirja panemata, seetõttu eesmärkide saavutamist ehk tulemuslikkust hinnata ei ole tegelikult võimalik.
- Erinevatel rahastamisallikatel puuduvad spetsiifilised eesmärgid, prioriteedid ja soodustatud isikud.
- Riigi toetused liiguvad kohati liiga keeruliselt ja ebatõhusalt 'lõpptarbijani'. Süsteem ei ole otstarbekas, põhjustab ebamõistlikku halduskulu.

Eesti Kultuurkapitali tegevus tippspordi toetamisel

- Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitalil on kehtestatud selged põhimõtted ja prioriteedid keda/mida toetatakse ja keda/mida ei toetata. Neist peetakse kinni.
- Probleemiks on, et protokollitud kaalutlusotsused on liiga napid, mis ei taga otsuste läbipaistvust ega võimalda taotlejal aru saada, mida järgmisel korral edukaks osutumiseks paremini teha.
- Kontroll toimib. *(Perioodil 01.01.2010 kuni 31.12.2010 loobuti või tagastati stipendiume ja toetusi summas 96 385 krooni. Laekumata tagasinõudeid on kokku summas 75000 krooni.)*

Eesti Olümpiakomitee tegevus tippspordi toetamisel

- Olümpia ettevalmistusprogrammi toetuste jagamise alused on välja töötatud. Pärast auditi lõppu on EOK alused ka oma kodulehel avalikustanud.
- Ei ole kehtestatud selget aruandluse ja kontrolli süsteemi jagatud raha kasutamise kohta.

Hasartmängumaksu Nõukogu tegevus tippspordi toetamisel

- HMNil puudub rahajagamisel iseseisev roll, kinnitab Kultuuriministeeriumi ettepanekuid.
- HMN otsused lahknevad suures osas kehtestatud prioriteetidest. Olukord, kus kehtestatud prioriteetidid ei oma otsuste langetamise juures kaalu, on taotlejate jaoks eksitav.
- Otsuseid ei põhjendata piisavalt, põhjendused tihti formaalsed.
- Aruandluse kontroll, mida teostab Kultuuriministeerium, ei avasta puuduseid aruannetes. Raha väärkasutusi ei ole avastatud, raha tagasi küsitud pole.

Kultuuriministeeriumi tegevus tippspordi toetamisel (1)

- Toetuste jaotamine ei ole õiguspärane
 - Jagamine peaks toimuma spordiseaduse (vastu võetud 2005) alusel vastu võetud kultuuriministri määruse 10.01.2006 nr 1 “Riigieelarvest Kultuuriministeeriumile spordi toetuseks eraldatud vahendite jaotamise kord” järgi
 - Tegelik jagamine toimub ministeeriumi selgituste kohaselt “Spordialaliitudele (föderatsioonidele) tippspordi programmi realiseerimiseks eraldatavate riigieelarveliste vahendite jaotamise kriteeriumid” alusel (kinnitatud ministeeriumi asekantsleri poolt 1997)
 - Tegelikku seost saadud raha ja kehtestatud korra vahel pole võimalik kontrollida, sest puudub erinevate kriteeriumite arvestamise metoodika ja osakaal.

Spordialaliitude toetamise kriteeriumid

Kultuuriministri määrus (2006)	„Spordialaliitudele (föderatsioonidele) tippspordi programmi realiseerimiseks eraldatavate riigieelarveliste vahendite jaotamise kriteeriumid“ (1997)	Riigikontrolli hinnang raha jaotamise kriteeriumite vastavusele määrusele
Saavutused olümpiamängudel ja maailma- ning Euroopa meistrivõistlustel viimase nelja aasta jooksul	Saavutused olümpiamängudel, MM- ja EM-võistlustel	Vastab
Spordialaga tegelejate arv riikliku statistika alusel	Spordiklubide arv	Ei vasta
Rahvusvaheliste suurvõistluste korraldamine Eestis	–	Ei vasta
Spordialal kutsekvalifikatsiooni omavate treenerite arv	–	Ei vasta
Spordiala arenguperspektiiv, lähtudes spordialaliidu arengukavast	–	Ei vasta
–	Olümpiamängude kavas olevad spordialad	Ei vasta

Kultuuriministeeriumi tegevus tippspordi toetamisel (2)

- Taotluste menetlemine ja raha eraldamise otsused on liiga napilt protokollitud ja põhjendatud.
- Sporditoetuste aruandluse kontroll ei avasta puuduseid aruannetes. Raha väärkasutusi ei ole avastatud, raha tagasi küsitud pole.

Peamised soovitused

- Selge tegevuskava teadaolevate probleemide lahendamiseks.
- Sõnastada tippspordi riikliku toetamise eesmärgid, et oleks võimalik tegevusi eesmärgipäraselt planeerida ning hinnata tulemuslikkust.
- Korrastada rahastamissüsteem. Selleks eristada selgelt toetuste jagajate rollid (soodustatud isikud ja tegevused).
- Viia toetuste jagamine kooskõlla õigusaktide ja kehtestatud põhimõtetega (töötada välja vajalikud muudatused õigusaktides).
- Viia sisse toimiv kontrollisüsteem.

Auditeeritute vastused

- Kulka ja EOKga olulisi eriarvamusi ei olnud.
- HMN leidis, et kinnitatud rahastamisprioriteedid ei ole ainsaks siduvaks lähtekohaks toetuste jagamisel. Ei nõustunud toetuste jagamise süsteemi ümberkorraldamisega.
- Kultuuriministeerium ja Riigikontroll jäid mitmes olulises küsimuses eriarvamusele:
 - Ministeerium ei leidnud, et toetuste jagamine on läbipaistmatu. Uued rahastamise alused on väljatöötamisel.
 - Ministeerium ei leidnud, et toetuste jagamise süsteem on ebamõistlik ja eesmärgid pole selged.
 - Ministeerium leidis, et toetuste kasutamise kontrollimisel ei saa olla eesmärk omaette rikkumiste avastamine ning toetuste tagasiküsimine.